

Під новою фірмою.

I.

Мало не скрізь націоналісти під час виборів до нового земства на Правобережжі опинились на споді; мало не скрізь виборці одвернулися од їх. Це тим характерніше, що пригнане на націоналістичний кошик земство здавалося найміцнішою твердивею націоналізму, а до того ще і всесильна рука погнала була всю воду на його млин, прочищаючи Шульгинові і К^о усіма способами шлях до земських урядів. Нічого не допомоглося.

Влискучий провал націоналістів знов поставив на чергу дня націоналістичні забаганки серед російського громадянства. Ще виразніше позна-

чився тепер практичний бік справи. Де ж пак: носились-носились з націоналізмом, лякали ним „инородческое засилье“, вимахували національними прапорами „на страх врагамь“—і раптом щось таке закралось, що цілком усі обрахунки перекинуло й звело попередні надії на нівець. Перекинуло й звело, хоча майже ніхто не виступав активно проти, перекинуло й змело просто якоюсь стихійною силою. Ватажки націоналізму й сами не сподівались певне того, що виявилось під час виборів,—не сподівались, що в такому занадто оголошеному вигляді стане срамота їхня, мізерія та убожество. Можна думати, що хоч де-хто з їх таки щиро вірив, що принаймні темну темноту пощастить їм уцімати на принадний гачок „народной гордості“—і тим більше повинно було настати розчарування образа та злість на свою долю щербату. Адже у синиці, що абіралась море запалити, а тільки слави нарбила, теж повинно було щеміти великою образою в маленькій синичиній душі почуття не так може сорому за свою необачність, як злести на свідків того сорому. І злість роспірає тепер публіцистів з націоналістичного табору.

Та нічого не поробив: довелося їм немов тому недогадливому теляті перед новими ворітьми—стати перед довершеним фактом: навіть темна темнота не зрушилась од викликів про „народную гордость“, навіть не-свідомих людей не зогрів той фальсифікат „національної ідеї“. І стоять тепер недавні переможці, колунаються в московні й запитують себе: з чого ж саме така несподіванка сталася? Через віщо „національная политика... не может похвалиться широкою популярностью“, як жалібно запитували недавнечко „Московскія Відомости“? Де причина, що „національная политика развивается, несомненно, художно и этим самым лишается способности производить впечатлѣние на умы“.

Усякого на ці питання відповідають прихильники войовничого націоналізму, але всі сті відповіді можна звести власне до одного плачливого крику: мало допомоги було нам і мало скорпіонів на всі ті елементи, що не спочувають „національній ідеї“. О, коли б додати ще і ще скорпіончиків—тоді не виприсули б вороги й не перекинули надій на „національне“ земство!.. Инакшої відповіді, певна річ, і неможна було сподіватися. Де і взятися иншим думкам у виплодків „худосочної політики“, що з'явилися „по щучьому велѣнью“—тільки через те, що хтось торкнув відповідну стружину? „Щучье велѣние“ було їм за духовного батька,—до його й звертаються вони, коли спобігло їх нещастя.

Як-не-як, а нікчемність націоналізму, як політично-громадської течії серед російського громадянства, стала оце знов неслеманним фактом. Хоч би яке плохеньке було нове земство, а національним у тому розумінні, як домагались націоналісти, воно не буде. Нам нема чого співнятися на лементуванні та поясненнях цього факту, яке дають публіцисти з націоналі-

стичних органів. Психологія їхня дуже не хитра і нею вони скидаються на тих сміливих воляків, які вимагають, щоб звязати попереду ворогові руки, а тоді вже до схочу з його на-взвешатесь, хоч у данному разі й ав'язані у ворога руки не зовсім помогли. Замість таких наївно-дитячих пояснень підивимось краще на справжні причини, що так одразу зруйнували націоналістичні мрії й довели всю мізерію падаючих націоналізму. Причина власне одна—це становить націоналізму на російському ґрунті.

Справді—що таке націоналізм у росіяні (великоросів та общеросів), яка природа його й до чого він керує? Досить відповісти на це питання, щоб зараз же знайти агадану причину.

У всіх національно незалежних народів націоналізм—то реакція, що тільки пробує захватити під популярними й не зовсім виразними лозунгами. На російському ґрунті оця реакція вигадала була колись відому троїсту формулу, в якій елемент офіційної народності теж мав служити за приваду громадським елементам,—кримська кампанія розбила її на скалочки. Тоді на допомогу з'явилися нові формули: „польская интрига“, „коварний Альбионъ“ чи попросту „агличанка“, „французъ гадитъ“ і т. п.—але й в цій стадії єдиної реакції фиговий листочок якихось вибі-то реальних інтересів не довго маяв на оголошеному тілі.

Тише, тише, господа:

Патріотъ изъ патріотовъ,

Господиизъ Искариотовъ

Приближається сюда—

Ось чим відповіло життя на заклики реакції. Далі—знайшлась їй нова робота: вона боролась за „устой“, „ставила точку“ до реформ 60-х років, виривала, і неодмінно в корінням, „крамолу“, плакала про „оскудѣніе центра“,—одно слово цілі десятиліття провадила свою лінію і кінець-кінцем допровадила аж до Цусами.

Допровадила, та сама не подалася. Господиизъ „Искариотовъ“ швидко приватурився до нових обставин „обновленнаго строя“ й зумів витягти з його для себе великі вигоди. Виходити на люде в до-пусимьському вбранні було, проте, трохи ніяково: деяка аварія на фізіономії, немов сті повсміякувані бурці на Новадровському виду, наводила на делікатні питання, про які краще не згадувати. „Господиизъ Искариотовъ“ порадив собі: вигадано „инородческое засилье“, ширю реакцію на швидко перекрашено в націоналізм і цей фальсифікат національної ідеї пущено по-між люде: ловися, моляв, рибка велика й маленька, на той самий старий гачок.

В новому вбранні прийшов до нас давній і добре відомий гість,—такий відомий, що велика й маленька рибка зараз же впізнала його, хоч як силкувався він бути на себе не похожим,—упізнала й метнулася од його на всі боки. Сила націоналізму існувала тільки в фантазії його адеттів і ввесь їх вплив зараз же, як дим на вітрі, розлетівся, скоро торкнулись вони землі. Не пощастило реакції й під фірмою націоналізму.

Сергій Сфремов.

року
"АДА"
уб. 25 коп.

"ОДИССЕЯ"

ного Зібрання.
ва програма яка складається з карти 1-го
(спільна Кара свівіти (потрапляюча
драма). Тітка визволила (душе ко-
ва). (ви- ва). мична).
отися при звукових ефектах "ТАНАГРА". Поча-
год. веч. В сьнята в 12 год. дня.

будуванню пам'ятника
вченкові

ЩАЄ

Зодній КОНКУРС

тника Тарасові Григоро-
е бути збудований у Києві.

ка в 3000 карб.

прислани до 3 год. дня 20
т. 1912 року.

а одержати в об'єднанні комітеті
рочитати в журналі "Зодній", що
ну програму. р.-437-30

Під новою фірмою.

II.
Націоналізм і реакція—на росій-
ському ґрунті значить одне і те са-
ме. Легко зрозуміти, чому це так, чо-
му російський ґрунт не може дати
живучих осків поступовому націона-
лізму.

Двоїстий буває націоналізм, кра-
ще навіть сказати—єсть два націона-
лізми, які трохи один в одному не
схожі. Один поступовий, творчий на-
ціоналізм, що веде націю вгору до
відродження, до свідомості себе як
члена ції ой людскости,—нехай по-
клядижевого й зневаженого, але
оринціально все такі рівного всім
іншим. Це націоналізм пригноблених
націй. Другий націоналізм—реакцій-
ний, руйнівний, що тягне націю
до низу веде до розбрату, ворожнечі
й звади, до відгородування себе од
цілої людскости, до протиставлення
одній нації усього світу, до на-
ціональної виши та заспішення. Це
націоналізм націй пануючих. Хоча і
той і другий одним словом означа-
ються, але не важко зміркувати, що
спільного між ними аж ніякоського
немає, що це супротивлені сторони,
антаподи, схід і захід. Ормузд і
Ариман.

Націоналізм для нації пригнобле-
ної—це питання бути чи не бути: чи
жити чи в білому світі, чи жити
у домовину лгати цілій нації. Звичай-
но буває, що у таких, мовляв
Драгоманов, плебейських націй, своєї
національності держаться—свідомо
чи несвідомо—тільки нижчі верстви
нації,—народ у тісвішому розумінні,
верхня ж шліпка, вищі класи здебіль-
шого пристають і сами до пануючої
і допомагають не тільки соціально
гнітати пригноблених, але й націона-
льно їх привождувати до па-
нующих. Звідси й повстали оці—гер-
манізація, полонізація, обрусеніє і т.
и., що держаться часто працею ре-
сентів, які зрідили свої рідний народ.
Сби bene, ібі patria—ця огидна фор-
мула національної байдужости могла
втворитись тільки серед тих роскіш-
ників, яким справді скрізь добре,

яким і чорти дитині колишуть, як
влучно завжди запа приказка.
Пригноблена нація, покляуа на бо-
жу волю та людську ласку верхніх
класами, буває менш покочена со-
ціально, бо складається з однород-
них, або хоч близьких соціальних
ставовищем елементів; мені серед
неї позачаються тих болочих кон-
трастів, що на їх такі багаті бувають
нації пануючі. Натурально, що націо-
налізм у пригнобленої плебейської
нації мусть бути демократичний, бо
борючись за національне визволен-
ня і своє національне право, має
вона на увазі як-раз інтереси широ-
ких мас народу, а не однієї якоїсь
жменщи серед його. Такий націона-
лізм кляче до світла, пробуждає лю-
дину в людині, приває її пачувати
себе самою й своє людське достоїнство,
дивитись на себе, як на однакового
члена людської сем'ї. Творячи рідну
літературу й культуру, такий націо-
налізм пригнає до широких мас
культури вистрости й здобутки, де-
мократизує їх і з приває для всіх
но вищих класів зводить до
вжитку жароду. Отже видима річ, що
націоналізм у пригноблених націй
буває тією творчою позитивною силою,
що веде до щастя, добра і волі.
Свійми борців за права пригнобле-
них виставляв плебейські нації, бла-
городних, самоотвержених людей, що
забували свої інтереси зади загаль-
ного добра, віддавали свої сили на
службу громаді і в тому знаходили
свої найвище задоволення й задово-
лення! Відродження кожного народу
знає їх багато і з побожною вга-
дуються найменш тих славітих людей
на сторінках всесвітньої історії. Во-
працюючи для рідного краю, вони
тем самим збагачували все люд-
ськості, прилучаючи нових членів до
світлого життя і культури.

Зовсім інакше треба ставитись до
націоналізму серед націй пануючих,
національно незалежних, які не по-
чують національного гніту й не
мають ніяких перешкод до свого
розвитку. Національне питання у них
не існує в тій чистій і приваєдній
формі, як у націй пригноблених, та
й не може існувати. Національні по-
требі їхні задовольняються повною
мірою, не стіраючи ніяких пере-
шкод. Отже кола серед такої нації
виникає націоналізм, то це значить
тільки, що тут почався якийсь хо-
робливий процес, який назвою на-
ціоналізму покриває щось зовсім
інше. Звичайно такий націоналізм
хован під собою чисто еґотичні за-
баганки, бажання зтворити прива-
єлі для пануючої нації коштом при-
гноблених, а ті ще більш пригнобити
й окравдати. "Імущемо дано будеть
і презабогачається, у вемущаго
же отымасть"—такий лозунг вистав-
ляє націоналізм панующих націй. Не
самооборону для себе, бо нема од чо-
го обороняться, не волю для свого
народу, бо вісто й не заважає на неї,
такий націоналізм має на меті. Вія
панує, як би кого пригнобти, як
би обмежити й одібрати умови ро-
звитку у інших. Не прибілшуючи
за макове зерно добра в світовій
економії, він помешає його на всю
ту суму добра, що тратять обмежені на-
роди. Та і самому незалежному на-
родові не дає він ніякоського пози-
тивного, зате шкоди і йому чинить
багато. Чинить насамперед тим, що
примуше тратити сили на недобрі
нікому завдання, викликає ворож-
нечу й боротьбу, часто безнадійну,
багату на реальні збитки з націо-
нального боку. А найголовніше—прива-
єді такого націоналізму раз-у-раз
зміцнює для себе самих, для своїх
класових інтересів використати на-
ціоналістичні пошування, дуже зруч-
но долаючи рибку в каламутній во-
диці.

Загріваючи повістичний запал,
вони направляють громадську бороть-
бу в той бік, де вона їм найменш
вдасть, як заступникам соціальних
класів; інші нації роблять громадство
в тій боротьбі, що провадиться
всюду в сучасному громадстві. І
коли народи маси потрапляють на га-
чок такого націоналізму, то вони ви-
дуть двічі одуреними: неважко
пітиого коштом сусідів і потратити те,
що сами мають. Не дивно, що тільки
виключні обставини можуть вишкі-
кати й роздмухати націоналізм серед
нації, яка не знає ніяких перешкод
у своїм національним правах та житті.

Таким чином реакційна, людозне-
варива природа націоналізму у па-
нующих націй раз-у-раз знайрає з-під
пешних фраз та голосних лозунгів.
Не добро народним масам таї нації

вія має на увазі, а своєкористливі
інтереси вищих класів, несучи разом
з обмеженнями для сусідніх націй і
утиск народним масам нації незалеж-
ної. Така реакційна натура войова-
ного націоналізму ні трохи не мін-
яється навіть тоді, коли до його
пристають поступові елементи грома-
дянства. Років тому зо три частина
російських поступовців, зневірених і
розчарованих в громадському рухові,
рапом розгорнула була націоналі-
стичний прапор, показала своє, як то-
ді казали, "національне обличчя".
Іваш знов кинулися в обійми неос-
лавішства, що вигадали собі на кор-
исть усякі міжнародні гешефтмакери
з брудними руками. І що ж—неос-
слав'янську аферу азізводило дав-
но вже і цими днями відомий інди-
дент на білградському з'їзді журналі-
стів в останнє може показав справж-
ню ціну неослав'янської вигадки. Це
перше злікаждовано заходи коло сфор-
мування націонал-ліберальної течії в
російському громадстві. З-під ала-
ді, що одкрила національне обличчя
російських поступовців показався
звичайна пика веросійської реакції і
галасу з приводу нового фабрику
вистарчило хіба на кілька місяців,
аж поки все пішло в забуття. Пере-
фрешена в націоналістичні кольори
реакція не здобула прихильности ні
під поступовим прапором, ні—тим
більше—без його.

Сергій Єфремов.

Українська маніфестація в ав- стрійському парламенті.

(Од власної кореспонденції).

Львів, 7 июля.

Вчорашнього дня, на другому за-
сіданню австрійського парламенту,
прочитано, між иншим, праводержавні
заяви послів тих народів держа-
ви, яких теперішніє становище в
державі не відповідає змаганням їх
національної політики. Таки заяви
зложили чехи, українці, хорвати, сер-
би,—ну, і два представники не існую-
ючого в Галичині "російського наро-
ду", московфільські послі Курлович
і Марков, які знайшли собі місце аж
в чеським клубі т. зв. "національних
соціалістів", які, що правда, з соці-
алізмом не мають нічого спільного,
але за те сильно підіти московфіль-
ством.

Українська праводержавна зая-
ва, яку зложили українські послі в
Галичині й Буковині, кляде натиск
на те, що українська часть теперіш-
ньої Галичини пришла під Австрію
не як частина польської держави,
тільки як колишня наслідство угорсь-
кої корони, що все під австрійським
правлінням був план з української
частини Галичини й Буковини утво-
рити окрему провінцію (1830 р.) і
узворити для неї окремі сили (1849
р.) та що теперішніє ялука українсь-
кої частини Галичини з її польською
частиною в одну адміністраційну ці-
лість, в якій український народ від-
даний під польське панування, яв-
ляється крайнє несправедливим зро-
ченням національних прав україн-
ського народу. Далі в заяві вказуєть-
ся на те, що національні права украї-
нського народу зкорочено і при ви-
борчій реформі до австрійського па-
рламенту, а беззаконне переведення
выборів, щоб засярати українські
мандати для поляків, ще догірше
становище українського народу. Проти
цього протестує заява, визнаваючи,
що метою українського народу в Ав-
стрії є визволення з-під польського
панування й здобути національно-те-
риторіальною автономію, та що осягнен-
ню неї мети присвятують свої сили
парламентські представники україн-
ського народу.

Заява московфільських послів яв-
ляється демонстрацією проти украї-
нської заяви. В тій своїй заяві Марков
і Курлович стараються доказати, що
український народ в Галичині, це частина
"єдиного російського народу"
та що російська мова повинна мати
в Галичині права крайової мови. При
тім цілком московфільська заява держа-
ва в поліемічному тоні проти украї-
нців, які мовляв пішли на "халбинний
шлях", очевидно, під впливом "поль-
ської інтриги".

Маючи на увазі демонстраційний
протиукраїнський характер москов-
фільської заяви, зрозуміла річ, що
українські послі не пропустили її
читання спокійно, але переривали
омовками, протестуючи проти її ви-
своєнки.
Як-ж наслідки може мати та мо-
сковфільська заява, найбільше видно
з голосів польської преси про неї.

А купувати землю для кладовищ сектанти не зможуть, бо хто ж такі сектанти, як не ті самі вбогі селяне? От тоді й будуть справжні непорозуміння.

Не може бути сумніву, що коли б з'їзд подивився глибше на справу, він таких репресійних постанов не ухвалив би. Він знайшов би інші способи, менш суворі, але більш радикальні, для боротьби з розвитком сектанства.

Під новою фірмою.

III.

Націоналістичне по духу земство — це одна з найвищих спроб російської реакції викликати собі на допомогу громадські сили. Думка була така, що на Правобережжі та в Білорусії, де живуть ще давні традиції національної боротьби між народними масами (українськими та білоруськими) і верхньою сполонизованою шлішкою — легко можна буде виймати людність на гачок, підставивши замість народно-національних (українських та білоруських) інтересів — інтереси державно-російські. Граючи, як на цимбалах, на словах: „нація“, „національний“, малося використати велику національну свідомість українців та білорусів, щоб зробити їх тараном проти поляків та євреїв у русифікаторських руках. Поміж двома елементами краю — корінною хліборобською людністю та чужою національно-земельною й промисловою буржуазією — вбивався „істинно-руській“ клинець, щоб використати для власних інтересів розбурхану національну боротьбу. На це зводилась уся власне земельна реформа, що посадила поляків у клітку спеціальної курії й зовсім усунула од земельних справ єврейську людність; під прапором боротьби за „національне“ (?) земство вся земельна справа повинна була перейти до рук дрібної жменьки „істинно-руських“ панів, щоб вони, політикуючи копитом поляків і євреїв, держали в своїх руках земельне господарство.

Національна з назвиська, земельна реформа стала, таким чином, вузько-класовою по суті. Російських (великоруських) національних інтересів, як відомо, ні на Україні, ні в Білорусії нема й позачки, і коли б реформа справді мала на увазі національні інтереси місцевої людності, то насамперед їй вона розв'язала б руки й язика, притягнувши до земельних справ як найбільшій круга народних мас, тоб-то позлавіши в основу реформи принцип як найширшої демократизації. Але демократичне й тим самим у нас національне земство для націоналістів далеко було б страшніше, ніж яка хоче воля поляків у цезаровому, обмеженому земстві.

Цієї справді національним шляхом для них було неможливо і, натурально, повстало цезарове земство, яке ми зараз бачимо. У такому тільки земстві, через голову місцевої людності, й можлива стала боротьба між „істинно-руськими“ та поляками. Поляків, як знаємо, обмежено в правах, виборче право надано як-раз найбільш невизначеному з громадського боку елементові, що найлегше скрізь довиться на пішні фрази „о любви къ отечеству и народной гордости“ і реакційний націоналізм наперед святкував перемогу, говорячи за всю „русскую“ — в дійсності українську та білоруську — людність, розпинаючись за неї язиком, а в дійсності власними руками викинувши її з сфери впливу. Коли конкурента, польський та єврейський елемент, було теж одсунуто — здавалося, не стояло вже нічого на перешкоді націоналістам і земельна скриня припадала їм усміхалася в недалекий будучині.

Так здавалося, але націоналісти розкладали без хаянія й ділили шкуру ведмеда, якого треба було ще дощипати вбити. Ведмідь якось вивернувся, а справжній хаянія земельної справи, отой середній аморфний обиватель, що мав бути зваряддям в руках у в'юнків націоналістів, враз забунтував і відмовився бігти на пристяжці. Повунгом виборця зробилось — це політиканство, а земельні інтереси; з цього назвіть вузенького погляду реакційне політиканство націоналістів, певна річ, не могло видержати спроби і... результати ми знаємо. Героїчні сидкування Борисових тільки в дуже небагатьох місцях зарадили ликові і націоналістів мало не скрізь загнано в кут. Inde ira, плач і скрежет зубовий мішма з скаргами на те, що мало зверху було допомоги націоналістам і багато волі бай-

дужим чи ворожим до націоналістичному течіям.

Скарги й паркання, як бачимо, цілком безпідставні. Не можна було дати більшої допомоги, ніж та, що мали націоналісти і в способі переведення самої реформи, і в способі організації виборів під час жнив, коли найбільш демократичному виборцеві не до виборів за нагальною роботою. З другого боку, ми бачили, що ворогам націоналістів не то ніякої волі не було, а навпаки... І не вважаючи на всі заходи, якими услужна рука погнала була всю воду на млин націоналізму, вода обійшла його кругом і виллилась не в те місце, куди їй призначено було йти.

Реакція, що заховалась цим разом під націоналізмом, не досягла свого, земство значною мірою вислизнуло їй з рук. Певна річ, це не одіб'є у неї охоти шукати нових способів на те, щоб такі захопити його в свої руки. Можливо, що націоналісти скинуть з себе не потрібну вже націоналістичну одягу й вигадують якусь иншу комбінацію; можливо, що якийсь час пробуватимуть ще йти під тим самим прапором. З поля боротьби вони, певна річ, не уступляться, поки чують за собою широкі й надійні плечі. Проте вся історія з земельною реформою у нас дала нові докази, як мало коріння в нашому житті має реакція і скільки правди було в тому націоналістичному галасі, що знявся був круг земельної справи. Орудуючи на папері, в промовах та петиціях мільйонами людності, на ділі націоналісти не зібрала й малого гурту прихильників і стоять мізерною жменькою без жадної реальної сили. Це через те, що обороняючи ніби-то інтереси краю, вони власне тодчуть ті інтереси, маючи тільки свою користь на увазі. І коли вони розпинались за „русское население“, то були попросту самозванцями, яким ніхто своїх справ не доручав і не хоче доручати.

З цього погляду й сьогоднішні вибори мають вельми симптоматичне значіння.

Сергій Єфремов.

ПО РОСІІ.

— Перельот на аеропланах. Перельот Петербург—Москва було призначено на 10 юлія. Вночі, на 10 юлія, авіатори, душ 15, цією вистріла з гармати знялися і полетіли. Першим полетів Уточкін, потім Лерхе, Васильєв то-що. До 4 годин ранку полетіло 6 авіаторів.

Всюди на етапах радо зустрічає натовп авіаторів. Коло села Зайцева Уточкін упав з вишиною 500 метрів і тяжко побився: передавав руку, ногу і пом'яв груди. Його привезли на автомобілі непригопним. Тут йому стало трошки легше. Першим прилетів в Москву Васильєв.

— Вигнання біса. Архангельський єпископ Михайл, об'їзжаючи свою єпархію, заїхав в село Суру, де родився Іван Кронштадтський.

Тут, під час служби в церкві жіночого монастиря, який збудував Іван Кронштадтський, до архирея підвели „біснувату“. Хвора давно слабувала на гостру істерію. Єпископ повернувся до неї і голосно промовив:

— Ізиді! Фу!

Так він промовив скільки раз. Слаба жінка стояла і по ній було видно, що „біс“ її не покидає.

Архирей не переставав говорити:

— Ізиді! Фу!

Настоятелька жіночого монастиря, побачивши, що „біс“ не слухається архирея, порадила йому надіти на хвору митру Івана Кронштадтського, яка переховується в монастирі.

Єпископу Михею така порада не подобалась.

— Митру ієреям за заслуги дають, а ти на бабу надіть хочеш, — сказав сердито архирей і знов почав:

— Ізиді! Фу!

Але „біс“ був упертий і не кидав жінки.

Архирей побачив, що не зможе вигнати „біса“, приказав положить слабу на паперті, поставив коло неї 12 черниць і примусив їх молитися за хвору. Вони молились довго, але „біс“ все такі сидів.

Потім хвора стала прохати, щоб її пустили. (Вс. Газ.)

— Поміж союзниками. В стані союзників знову нелади. Прихильники лікаря Дубровіна роз'їзжають по провінції, одкривають одділи союза руського народу, а потім просять голову раду союзників зареєструвати одділ і послати значки та бланки. Го-